

«ΤΟ ΑΡΜΑ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ»

«Ὁ γε στήσας χρυσόζυγον ἄρμα καὶ ἵππους
θεσπέσιος πέμπησι δι' οὐρανοῦ ὠκεανὸν δέ»

Ομηρικὸς Ὑμνος: Εἰς Ἥλιον

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, καὶ βέβαια ὄχι μόνο αὐτοί, φαντάσθηκαν τὸν ἡλιακὸ δίσκο ὡς ἓνα πρόσωπο με πλούσια χρυσόξανθα μαλλιά γύρω του. Με τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου ὁ «ἀκάματος Ἥλιος, ποῦ'χει μάτια τρομερά καὶ βλέπει πίσω ἀπὸ τὸ χρυσὸ τοῦ κράνος, ἀπὸ τοῦ ὁποῖο λαμπρὲς ἀκτίνες ὄλοφος γυαλίζουν» (Ομηρικὸς Ὑμνος «Εἰς τὸν Ἥλιον»), μεταμορφώθηκε ἀπὸ τὴ μυθολογικὴ δύναμη τοῦ ἀνθρώπου σ' ἓναν φλογερό ἠνίοχο παντελόπη, ποῦ ἐρίππος πάνω στο πύρινο τέθριπλό του, ἀνεβαίνει κάθε μέρα ψηλά στον οὐράνιο θόλο φωτίζοντας τὴν πλάση. Ὁ Ἥλιος, σύμφωνα με τὴ μυθολογικὴ παράδοση, τάξει τὰ ἀθάνατα ἀλόγα του μ' ἓνα βοτάνι ποῦ φύτρωνε τὴν ἀνοίξη μακριά, στα Νησιά των Μακάρων.

Μακριά ἀπὸ τὴν Ελλάδα, στὶς χώρες τοῦ Βορρά καὶ τῆς παγωμέ-

νης θάλασσας, ἐκεῖ ὅπου κατοικοῦσαν οἱ Υπερβόρειοι, στὴ χώρα των ὁποίων μετοικοῦσε καὶ ὁ Ἀπόλλωνας, ἐπίσης θεὸς τοῦ φωτός, βρέθηκε τὸ περίφημο ορειχάλκινο καὶ ἐπίχρυσο λατρευτικὸ ἄρμα τοῦ Trundholm (στο Zealand τῆς σημερινῆς Δανίας), τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα ἀλόγο ποῦ σύρει ἓναν ἡλιακὸ δίσκο. Θεωρεῖται ὡς τὸ πιο ὀμορφο δεῖγμα γλυπτικῆς σε μέταλλο τῆς Πρώιμης Εποχῆς τοῦ Χαλκοῦ στὴ Βόρεια Ευρώπη (Περίοδος II, 14ος αἰώνας π.Χ.), με πολλαπλὸ συμβολισμό. Τὸ ἄρμα, ὡς μεταφορικὸ μέσο, ὑψήξε ἓνα ἐξέχουσα ἀνακάλυψη ποῦ ἔδωσε στον ἀνθρώπο τὴ δυνατότητα μακρινῶν ταξιδιῶν. Ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἡ φωτιά, «δῶρο των θεῶν», ὀδηγεῖ συνειρμικά στὴν πυροτεχνολογία, καὶ μέσω αὐτῆς, στὴ μεταλλοτεχνία, καίρια ἀπὸ κάθε ἀποψη στα πρῶτα βήματα τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὴ δημιουργία πολιτι-

μοῦ. Καὶ τὰ δύο αὐτὰ στοιχεῖα ἦταν φυσικὸ νὰ ἐνωματωθοῦν στὴ θρησκεία καὶ νὰ ἀποτελέσουν μέρος τῆς λατρείας καὶ τῆς πίστεως.

Τὸ «Ἄρμα τοῦ Ἥλιου» βρέθηκε τὸ 1902 σ' ἓναν βάλτο στο Trundholm, ὅπου φαίνεται ὅτι ἀφῆθηκε ὡς προσφορά, δεδομένου ὅτι ἀπὸ τὸν υψηλὸ βαθμὸ διατήρησῆς τοῦ προκύπτει ὅτι ἦταν πιθανότατα ἓνα ἱερό ἀντικείμενο ποῦ καταστράφηκε καὶ θυσιάσθηκε σκόπιμα (ἴσως σε κάποια ἱεροτελεστία). Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα ἀλόγο, τὸ ὁποῖο στηρίζεται σ' ἓνα τετράτροχο πλαίσιο, καὶ ἀπὸ ἓναν δίσκο ποῦ μεταφέρεται πάνω σε ἓνα δίτροχο ἄρμα. Ὁ δίσκος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο κυρτοὺς δίσκους ποῦ συγκρατοῦνται ἀπὸ ἓναν χυτὸ δακτύλιο. Ὁ ἓνας ἀπὸ τοὺς δύο δίσκους φέρει σε ὁλόκληρη τὴν ἐπιφάνειά του χρυσὸ ἔλασμα με διάφορα διακοσμητικὰ θέματα καὶ φαίνεται ὅτι συμβολίζει τὴν ἡμέρα.

Ὁ ἄλλος δίσκος, ὁ ορειχάλκινος, ποῦ εἶναι καὶ ἀδιακόσμητος, συμβολίζει, ὅπως τεκμαίρεται, τὴ νύκτα.

Εἶναι ἐξαιρετικὰ ἐντυπωσιακὸ τὸ γεγονός ὅτι ὁ Θεὸς Ἥλιος ἐμφανίζεται πάνω στο τέθριπλό του σε ἀρκετὲς ἰουδαϊκὲς συναγωγὲς τῆς Βυζαντινῆς Περιόδου. Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἀναφέρεται ὅτι ὁ βασιλιάς τῆς Ἰουδαίας, Ἰωσίας, «κατέκαισε τοὺς ἵππους, οὓς ἔδωκαν βασιλεῖς Ἰουδα τῷ ἡλίῳ ἐν τῇ εἰσόδῳ οἴκου Κυρίου (σ.σ. Ναὸ τοῦ Σολομῶντα) ... καὶ τὸ ἄρμα τοῦ ἡλίου κατέκαισε πυρὶ» (Βασιλειῶν Δ', 23, 11). Ἀνασκαφὲς στὴν Taanach τοῦ Ἰσραὴλ ἔφεραν στο φῶς λατρευτικὴ στήλη, ἡ ὁποία φέρει τὴν εἰκόνα ἐνὸς ἀλόγου με ἓναν φλεγόμενο ἡλιακὸ δίσκο.

Δημήτριος Ν. Γαρουφαλῆς
Διπλῆς Σύνταξης
Αρχαιολόγος